

Nollund Kirke.

Fredag d. 19. april 2019 kl. 11.00.

Egil Hvid-Olsen.

Prædiken til langfredag, Mark. 15,20-39. 1. tekstrække.

Salmer.

DDS 187 "Rettens spir det alt er brækket".

DDS 193 "O hoved, højt forhånet".

- - -

DDS 192 "Hil dig, Frelser og Forsoner!".

DDS 201 "Det hellige kors, vor Herre selv bar".

Tekstlæsninger.

Denne hellige lektie skriver profeten Esajas:

Se, min tjener får lykken med sig,

han knejser, han ophøjes og løftes højt.

Som mange gyste over ham

– så umenneskeligt ussel så han ud,
så ussel var hans skikkelse blandt mennesker –
sådan hensætter han mange folk i forundring,
over ham lukkes munden på konger;
for det, de ikke har fået fortalt, ser de,
og det, de ikke har hørt, indser de.

Hvem troede på det, vi hørte?

For hvem blev Herrens arm åbenbaret?

Han skød op foran Herren som en spire,
som et rodsrud af den tørre jord.

Hans skikkelse havde ingen skønhed,
vi så ham, men vi brød os ikke om synet.

Foragtet og opgivet af mennesker,
en lidelsesmand, kendt med sygdom,
én man skjuler ansigtet for,
foragtet, vi regnede ham ikke for noget.

Men det var vore sygdomme, han tog,
det var vore lidelser, han bar;
og vi regnede ham for en, der var ramt,
slået og plaget af Gud.

Men han blev gennemboret for vore overtrædelser
og knust for vore synder.

Han blev straffet, for at vi kunne få fred,
ved hans sår blev vi helbredt.

Vi flakkede alle om som får,
vi vendte os hver sin vej;
men Herren lod al vor skyld ramme ham.

Han blev plaget og mishandlet,

men han åbnede ikke sin mund;
som et lam, der føres til slagting,
som et får, der er stumt, mens det klippes,
åbnede han ikke sin mund.

Fra fængsel og dom blev han taget bort.

Hvem tænkte på hans slægt,
da han blev revet bort fra de levendes land?

For mit folks synd blev han ramt.

Man gav ham grav blandt forbrydere
og gravplads blandt de rige,
skønt han ikke havde øvet uret,
der fandtes ikke svig i hans mund.

Det var Herrens vilje at knuse ham med sygdom.

Når hans liv er bragt som skyldoffer,
ser han afkom og får et langt liv,
og Herrens vilje lykkes ved ham.

Efter sin lidelse ser han lys,
han mættes ved sin indsigt.

Min tjener bringer retfærdighed til de mange,
og han bærer på deres synder.

Derfor giver jeg ham del med de store,
med de mægtige deler han bytte,
fordi han hengav sit liv til døden
og blev regnet blandt lovbrydere.

Men han bar de manges synd
og trådte i stedet for syndere.

(Esajas' Bog 52,13-15; Esajas' Bog 53,1-12).

Dette hellige evangelium skriver evangelisten Markus:

Da de havde hånet ham, tog de purpurkappen af ham og gav ham hans egne klæder på. Så førte de ham ud for at korsfæste ham. Og de tvang en mand, som kom forbi ude fra marken, til at bære hans kors. Det var Simon fra Kyrene, far til Alexander og Rufus. De førte ham ud til stedet Golgata – det betyder Hovedskalsted. De ville give ham vin krydret med myrra, men han tog det ikke. Så korsfæstede de ham og delte hans klæder ved at kaste lod om, hvem der skulle have hvad. Det var den tredje time, da de korsfæstede ham. Og indskriften med anklagen imod ham lød: »Jødernes konge«. Sammen med ham korsfæstede de også to røvere, den ene på hans højre, den anden på hans venstre side. Således gik det skriftord i opfyldelse, som siger: »Og han blev regnet blandt lovbrydere.« De, der gik forbi, spottede ham og rystede på hovedet og sagde: »Nå, du, som bryder templet ned og rejser det igen på tre dage, frels dig selv og stig ned fra korset!« Også ypperstepræsterne og de skriftkloge hånede ham på samme måde og sagde til hinanden: »Andre har han frelst, sig selv kan han ikke frelse. Kristus, Israels konge – lad ham nu stige ned fra korset, så vi kan se og tro!« Også de, der var korsfæstet sammen med ham, hånede ham. Og da den sjette time kom, faldt der mørke over hele jorden indtil den niende time. Og ved den niende time råbte Jesus med høj røst: »Eloí, Eloí! lamá sabaktáni?« – det betyder: »Min Gud, min Gud! Hvorfor har du forladt mig?« Nogle af dem, som stod der og hørte det, sagde: »Hør, han kalder på Elias.« Så løb én hen og fyldte en svamp med eddike, satte den på en stang og gav ham noget at drikke, idet han sagde: »Lad os se, om Elias kommer og tager ham ned.« Men Jesus udstødte et højt skrig og udåndede. Og forhængen i templet flængedes i to dele, fra øverst til nederst. Da officeren, som stod lige over for ham, så, at han udåndede sådan, sagde han: »Sandelig, den mand var Guds søn.«

(Markusevangeliet 15,20-39).

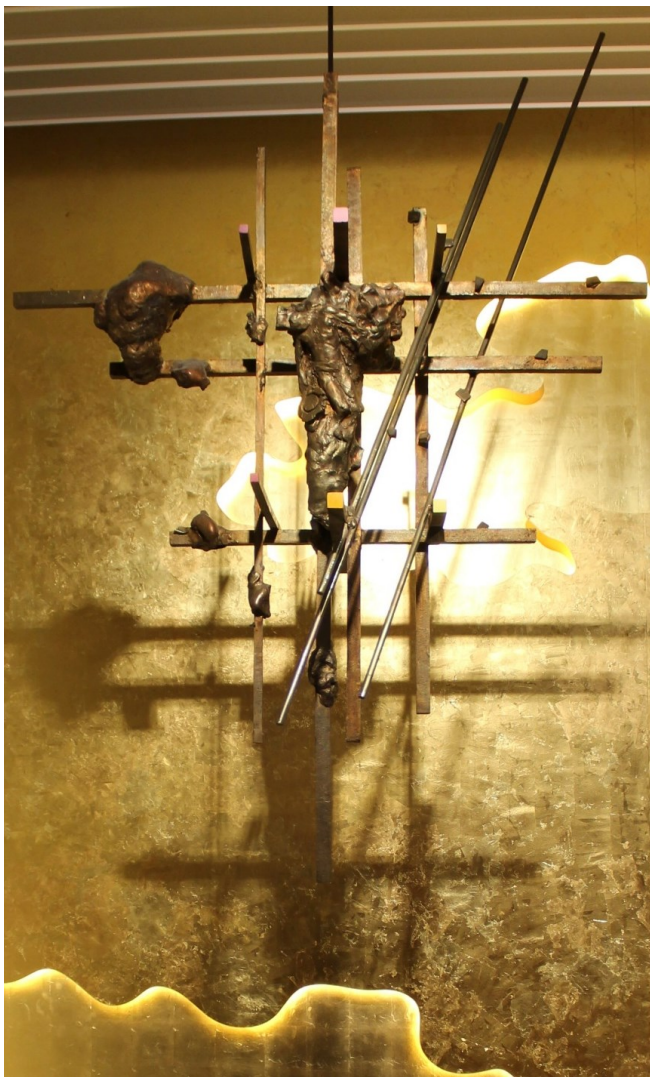
Prædiken.

Det Nye Testamente indeholder fire evangelier, der hver især fortæller Jesu historie. Hovedsagen er den samme, men detaljerne kan være vidt forskellige, fordi evangelisterne har villet fremhæve særlige pointer. De har ikke haft til hensigt at nedskrive historisk korrekte rapporter, hvilket også ville have været meget svært for dem, fordi de skrev mange år efter Jesu død og opstandelse; altså på lang afstand af hændelserne. Hvad evangelisterne skrev var teologiske værker om Jesu budskab og betydning, som de vinklede på hver sin måde. Således fortæller evangelisten Lukas, at en af de røvere, der blev korsfæstet sammen med Jesus, tog ham i forsvar, fordi han – i modsætning til røverne – intet galt havde gjort. På den måde bliver det tydeligt, at Jesus påtog sig en straf, han overhovedet ikke havde fortjent. Det blev tilmed sagt af en fagmand; en røver, der vidste, hvad man burde straffes og hvad man burde frikendes for. Når selv en mand, der erklærede sig kriminell og skyldig til domfældelse, omtalte den straf, Jesus blev idømt, som uretfærdig – ja, så må der være noget om sagen. Dommen over Jesus var himmelråbende urimelig; men at han lod sig underkaste den, er der en pointe i, nemlig at han påtog sig lidelsen og døden på vegne af andre.

Den dom, Jesus blev idømt, burde have været fældet over alle andre mennesker, for på intet tidspunkt i menneskehedens historie, har vi levet op til Guds forventninger. Vi nøjes nemlig ikke med at hjælpe, yde omsorg eller elske hinanden. Vi snyder, bagtaler og slås også. Vi bekriger dem, vi af mere eller mindre vægtige grunde anser for at være vore fjender. Er fronterne ikke tydelige nok, kan en eller anden tosse finde på at brænde et helligskrift af i al offentlighed eller køre en lastbil ind i en menneskemængde. Som det mest intelligente dyr på jorden har mennesket fået de bedste muligheder for at leve i fred og fordragelighed; men klogere er vi altså ikke, end at vi lader os drage af frygt, vrede og konfrontation.

Alligevel var det os mennesker, Jesus ofrede sig for, så han én gang for alle havde taget den straf på sig, som Gud kunne have idømt os for al den mistro, al den fjendtlighed og al den vold, vi er eksponenter for.

Denne selvopofrelse understreger, at Jesus var en ener. Han var ikke som andre, og derfor var han helt alene med sit forehavende. Dette får evangelisten Markus – hvis udgave af Jesu korsfæstelse, vi hørte før - fortalt ved at konstatere, at Jesus ikke alene blev korsfæstet mellem to røvere, men også blev hånet af dem begge to. Ja, ifølge evangelisterne Matthæus og Markus syntes selv Gud at forlade ham, for mens Jesus hang på korset, råbte han: ”Min Gud, min Gud! Hvorfor har du forladt mig?” Mere ensom kan man ikke blive.

*Hein Heinsen, 2007.
Rigshospitalets kirke.*

Denne ensomhed har billedhuggeren Hein Heinsen givet form i en figur, der hænger i venstre side foran altervæggen i Rigshospitalets kirke; et vinduesløst rum på størrelse med et mindre klasselokale i en gennemsnitlig kommuneskole.

Heinsens krucifiks er fra 2007. Udtrykket er rå, idet kunstneren har placeret en bronzeklump på et flerdelt kors bestående af lige stave, der krydser hinanden. Klumpens form minder om en menneskekrop uden arme og ben, men går man tættere på, ser man en anden, ikke så itureven, men dog martret krop på klumpen. Hvad enten det er den korpuslignende klump, kroppen, som er placeret på den, eller dem begge, der henviser til den korsfæstede Kristus, er man i hvert fald ikke i tvivl om, at han er blevet pint og siden udåndede. Måske repræsenterer klumpen den altdominerende smerte, der fik ham til at skribe: ”Min Gud, min Gud! Hvorfor har du forladt mig?” Når smerte og dødsangst trænger sig på, er det svært at have øje for andet. Det smertefulde og livstruende synes at fylde mere end ens egen krop. Da føler man sig lille; overmandet af de destruktive kræfter, der truer livet.

Set fra en mere optimistisk synsvinkel kan bronzeklumpen, som menneskekroppen er placeret på, være et smuldrende kors, der netop er under opløsning, fordi døden snart skal lide nederlag. Nogle små klatter under klumpen markerer denne opløsning. For Jesu vedkommende er kampen mod smerte og dødsangst slut, for over ham – som dele af klumpen han hænger på - tager et par skikkelser form. De repræsenterer dem, der tog ham ned for at begrave ham inden solnedgang. Men det var netop den grav, de lagde ham i, han opstod af påskemorgen. Derfor forvitres det henrettelsesinstrument, han tages ned fra.

Til venstre for Kristus findes en bronzeklump mere, hvis form er endnu mindre figurativ end den i midten.

En af præsterne ved Rigshospitalet har forklaret, at denne klump repræsenterer døden, det onde, svulsten, der truer livet, og som – hvis alt går godt – opereres bort på hospitalet. Heinsen selv har desuden omtalt klumpen som ”lorten”, fordi den repræsenterer alt det ækle, urene og farlige, vi helst ville være foruden.

Truslen fra klumpen modsiges af lyset på den anden side af den korsfæstede. Her har Heinsen nemlig placeret tre stave, der bevæger sig skråt ned oppefra og forestiller lysstråler. Det er Helligånden, der modsiger ondskaben og indgyder håb.

Helligånden er den tredje part af den treenige Gud, hvis bestanddele nævnes i Trosbekendelsen: Fader, Søn og Helligånd. Faktisk er de to førstnævnte – altså Faderen og Sønnen - også til stede i værket, nemlig i de tre lodrette, og de tre vandrette stave, der til sammen danner det kors, Jesus hænger på. Sammen med de tre skråtstillede lysstave, der symboliserer Helligåndens nærvær, fremstår den treenige Gud som et samlet hele.

Man kan undre sig over, at Heinsen ikke blot har lavet en lodret, en vandret og en skrå stav, men bortset fra at værket derved ville komme til at se for spinkelt ud, lægger han sig i en tradition, vi udmærket kender. Forud for hver gudstjeneste ringer klokken tre gange tre bedeslag. Hver gruppe af klokkeslag har i hans værk fået sine tre stave.

De lodrette stave repræsenterer Gud, fordi han manifesterer sig som en metafysisk magt, der kommer ude- eller ovenfra. Men fordi han lod sig føde som mennesket Jesus fra Nazaret, der levede blandt andre mennesker på jordens overflade, repræsenterer de vandrette stave Jesus. Dertil kommer Helligåndens skrå metalstråler, fordi Helligånden udgør forbindelsesledet mellem det menneskelige og det guddommelige, det lodrette og det vandrette.

Dette nærvær af den treenige Gud kom også til orde i evangelieteksten, hvor det oplystes, at ”forhænget i templet flængedes i to dele, fra øverst til nederst”, da Jesus udåndede. Hvem andre end Gud kan få noget sådant til at ske? Evangelistens hensigt med denne oplysning er at fastslå, at Jesu død skabte en forbindelse mellem os mennesker og Gud. Forhænget mellem Gud og os er revet itu, og passagen åbnet. Det var den treenige Gud selv, der ved at påtage sig en dybt uretfærdig straf tog menneskets synder på sig, så vi alle fik adgang til hans tilgivelse og kærlighed. På trods af Jesu fortvivlede råb, havde Gud ikke forladt ham. Tværtimod gik han hele vejen og døde for vores skyld. Derfor lader evangelisten også den romerske officer bekende sin tro

på Jesus som Guds Søn. Selv ikke en professionel soldat i en skånselsløs invasionshær er afvist af den treenige Gud; men mødet mellem det syndige menneske og den tilgivende Gud ændrer livet, så officeren må nægte at adlyde ordre, næste gang han får besked om, at hans enhed skal henrette en dødsdømt.

Det er altså Gud, der bringer medmenneskelighed ind i en menneskefjendsk verden.

At flere end officeren er blevet påvirket af Jesu død kan aflæses af, at soldaterne ikke bare vælter korset, eller flår liget ned, da han skal begraves. Nænsomt tages Jesu legeme ned, vikles ind i klæder og placeres i en grav, der tilhører en fornem rådsherre. Dette er den rette måde at behandle døde mennesker på. Derfor kan man kende et vildført samfund på dets massegrave, der opstår som en trist, men desværre også naturlig følge af ensidig og hadsk retorik mod anderledes tænkende og troende.

Overfor den slags retorik og de handlinger, der følger deraf, står langfredag som Guds modsvar. Han lod sig henrette for at lære os tilgivelsen, nåden og kærligheden at kende, så vi har et alternativ til had, vold, lidelse og død.

Amen.